

Néma gyerekeknek anyja sem látja a fától az erdőt!

A BITE-Baja Ifjúsági Természetvédelmi Egyesület a DDNP Gemenci Tájegységében már több, mint tíz éve követi nyomon a területen folyó erdőgazdálkodás és a természet védelmének alakulását. A kettő közötti kapcsolat sohasem volt a terület védettségi státuszának megfelelő, az utóbbi időben azonban azt kell látnunk, hogy az ártér erdeinek átalakulása katasztrofális méreteket öltött. A természetes jellegű foltok csak nagyon kis kiterjedésűek, az állományok java része monokultúra, ültetvény. A potenciális természeti értéket képviselő állami tulajdonú erdők mezőgazdasági területté alakítása azonban az ország összes erdejében tapasztalható, a köztudatban még ma is élő érintetlen erdőségek valójában már csak a mesében léteznek. Hiába sulykolják az ellenkezőjét: ilyen erdőkkel már csak elvétve lehet találkozni.

Általános a jelenség. Lehet, hogy általános az ok is? Vegyük sorra a tényeket:

Ellentétes érdekek terepe az erdő

Az erdőként nyilvántartott területekhez alapvetően két ellentétes érdek fűződik: a teljes mértékben profitorientált gazdálkodás és a profitot nem termelő valós természetvédelmi cél.

Hatások és érdekek köre

Az állami tulajdont profitorientált állami tulajdonú gazdasági társaság (mostanra a NP is azzá vált) kezeli, amelyeknek hatósági felügyeletét, korlátozását a szintén államérdeket képviselni hivatott Állami Erdészeti Szolgálatok és a Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségek végzik.

Az erdőgazdálkodás szabályozása a természetvédelem felett áll

Az erdőtörvény, amelynek alapja az objektíven mérhető gazdálkodás, egyértelmű alapfogalmakra, definíciókra épülő, pontos végcél megjelölő utasításokat tartalmaz. A jogszabályok értelmében minden erdőként nyilvántartott területen kötelező gazdálkodni. A képviselt gazdasági érdekek jogi szempontból kiválóan védhetők.

A természetvédelemről szóló törvény alapjául szolgáló fogalmak, definíciók valójában csak körülrások, fikciók. A jelenség bonyolultságánál fogva a törvény nem képes pontos végcél meghatározására, következőképp jogilag csak nagy

vonalakban szabályozható, konkrét esetben az nem alkalmas a természetvédelmi érdek érvényesítésére. Fiktív jövőbeni állapottal kívánja igazolni álláspontját.

Gazdálkodni mindenbol kötelező, védeni még a fokozottan védett erdőkben is csak lehet

A mindenhol kötelező érvényű gazdálkodással szemben hozott korlátozó, megtiltó természetvédelmi intézkedések szükségességét, jogszerűségét azonban nem lehet előre bizonyítani. Az utólag „megnyert” perek ellenére a gazdálkodás zavartalanul folyik tovább, a perre vitt erdőt meg már úgymint levágták.

A természetvédelem nem jelent valódi korlátozást

Nem védett erdőkben a természetvédelmi hatóság még fokozottan védett fajok esetében sem tudja megakadályozni az élőhely megsemmisítését, zavarását.

A védett erdőkben a gazdálkodás természetvédelmi szempontból nem korlátozható. Egyértelműen gazdálkodási érdek húzódik meg a „természetvédelmi kezelés” címke mögött.

A fokozottan védett erdőkre – mivel erdőművelési ágban vannak – kezelési, azaz gazdálkodási kötelezettség vonatkozik. Jelenlegi érintetlenségük távolról sem jelenti érinthetetlenségüket!

A támogatások még a fokozottan védett erdőkben is fenntartják a gazdálkodást

Jogszabály szerint a fokozottan védett területet ki kell vonni az erdőművelés alól. Vajon miért nem vonták ki a művelés alól a fokozottan védett erdőket 2000. január 1. óta?

Az erdőtörvény alapján a kezelés gazdálkodásnak minősül. A fokozottan védett erdők kivonásával az erdő kezelője (NPI) nem kap támogatást, vagyis a NPI gazdaságilag érdekeltté válik az erdő művelésében, ha pedig kivonja a művelés alól, úgy a természet védelmét szolgáló támogatások bevételi lehetősége indukál beavatkozásokat ott is, ahol erre valójában semmi szükség nincs.

A támogatási rendszer miatt egyébként erdőnek alkalmatlan élőhelyet (gyepek, mocsarak, vízállások stb.) tesznek tönkre „energiaerdő” telepítésével. Az önmagától beerdősülő területek automatikusan az erdőtörvény hatá-

lya alá kerülnek, amely az előírt-támogatott „erdőápolási munkálatok” után az élővilág számára értéktelen ültetvényé lesznek alakítva.

A kártalanítás

A védett természeti területeken lévő erdőkben a gazdálkodás – igaz csak látványosan – korlátozott, tehát az összes ilyen erdőre kártalanítási igénnyel fog a gazdálkodó fellépni. A természetvédelmi célok a kezelő NP-ok bevételi forrásait is korlátozzák (látogathatóság korlátozása, erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása), így a jogszabály életbe lépése a kártalanítási összegtől függően (hosszabb távon több bevételhez jutna korlátozás nélkül, mint a kártalanítás) a NP-okat a természetvédelmi célok ellen fordította.

A vadgazdálkodás nincs összhangban a védelmi céllal

A vadállomány a természetes újulat tönkretételével erdőművelési kényszert generál ott is, ahol erre egyébként nem lenne szükség. A túltartott vadállomány csökkentése az állami tulajdonú erdő- és vadgazdaságok többszörös ellenérdeke.

A védett erdők az ökoturizmus célterületei is

A természeteshez közel álló erdők helyén esztétikailag is értéktelen ültetvényeket hoznak létre. A „turisztikai potenciált” azonban az erdő természetessége jelenti. A szintén profitot termelő ökoturizmus ezért „beszorul” a még megmaradt értékes erdőkbe, ezzel az utolsó megmaradt erdei élőhelyek is állandó zavarásnak, turisztikai „fejlesztéseknek” eshetnek áldozatul.

Összegzés

Az erdő használatát alapvetően meghatározó természetvédelmi és gazdálkodási érdeket megjelenítő két törvény tartalmuk egyértelmű alá-fölrendeltségi viszonyba sorolja, amelyet a támogatási rendszer tovább szilárdít.

A törvény által előírt gazdálkodási kényszer miatt hazánkban természetvédelmi szempontból jelentős erdő nem jöhet létre. A természetvédelmi szempontból értékes erdők megtartására nincsenek megfelelő jogi garanciák.

Az anyag a Környezet- és Természetvédő Szervezetek XV. Országos Találkozója (OT) készült